

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 6.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.6.80>

УДК 331.1

*Т. А. Стрельбицька,
аспірант, Вінницький національний аграрний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-0477-3914>*

АСИМЕТРИЧНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ У ПОВЕДІНКОВИХ АСПЕКТАХ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*T. Strelbytska,
Postgraduate student, Vinnytsia National Agrarian University*

INFORMATION ASYMMETRY IN BEHAVIORAL ASPECTS OF OPERATIONAL ACTIVITY

В статті досліджується асиметрія інформації яка є однією з ключових проблем у сучасному бізнесі, особливо в контексті операційної діяльності підприємств. Це питання набуває надзвичайної актуальності у сучасному світі, оскільки інформація стала ключовим ресурсом, а збалансованість між її вартістю та корисністю визначає успіх будь-якого підприємства. Проте, пошук чіткої та ефективної інформації часто призводить до її нерівномірного розподілу, що створює дисбаланс у доступі до неї між різними сторонами. Цей дисбаланс може мати негативні наслідки, такі як несприятливі вибори, моральний ризик та проблеми у взаємодії між сторонами. Вона виникає, коли одна сторона в трансакції має більше чи кращу інформацію, ніж інша, що може призводити до нерівності в умовах угоди та навіть до непередбачуваних наслідків для учасників

У даній статті ми розглянемо роль асиметрії інформації у поведінкових аспектах операційної діяльності підприємств. Ми

проаналізуємо, як асиметрія інформації впливає на прийняття рішень, ризики та стратегії управління, а також виявимо можливості зменшення її негативних наслідків.

Це питання набуває надзвичайної актуальності у сучасному світі, оскільки інформація стала ключовим ресурсом, а збалансованість між її вартістю та корисністю визначає успіх будь-якого підприємства. Проте, пошук чіткої та ефективної інформації часто призводить до її нерівномірного розподілу, що створює дисбаланс у доступі до неї між різними сторонами. Цей дисбаланс може мати негативні наслідки, такі як несприятливі вибори, моральний ризик та проблеми у взаємодії між сторонами

Зрозуміння та ефективне управління асиметрією інформації в операційній діяльності може стати важливим фактором для забезпечення конкурентоспроможності та стійкості підприємств в умовах постійних змін на ринку. Розглянувши теоретичні аспекти цього явища та практичні випадки його застосування, ми прагнемо розкрити стратегічний потенціал управління асиметрією інформації для досягнення більшої ефективності та стабільності в діяльності підприємств.

The article examines the information asymmetry is one of the key problems in modern business, especially in the context of the operational activities of enterprises. This question becomes extremely relevant in today's world, since information has become a key resource, and the balance between its value and utility determines the success of any enterprise. However, the search for clear and effective information often leads to its uneven distribution, which creates an imbalance in access to it among different parties. This imbalance can have negative consequences, such as adverse choices, moral hazard, and interaction problems between the parties. It occurs when one party to a transaction has more or better information than the other, which can lead to unequal terms of the deal and even unintended consequences. for participants

In this article, we will consider the role of information asymmetry in the behavioral aspects of the operational activities of enterprises. We will analyze how information asymmetry affects decision-making, risks and management strategies, as well as identify opportunities to reduce its negative consequences.

This question becomes extremely relevant in today's world, since information has become a key resource, and the balance between its value and utility determines the success of any enterprise. However, the search for clear and effective information often leads to its uneven distribution, which creates an imbalance in access to it among different parties. This imbalance can have negative consequences, such as adverse elections, moral hazard, and problems in interaction between parties

Understanding and effective management of information asymmetry in operational activities can become an important factor in ensuring the competitiveness and sustainability of enterprises in the conditions of constant changes in the market. Having considered the theoretical aspects of this phenomenon and practical cases of its application, we aim to reveal the strategic potential of information asymmetry management to achieve greater efficiency and stability in the activities of enterprises.

Ключові слова: *асиметрія інформації, поведінкові аспекти, операційна діяльність, ризики, владність, економічна безпека, стратегії управління.*

Keywords: *information asymmetry, behavioral aspects, operational activity, risks, power, economic security, management strategies.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Асиметрія інформації має значний вплив на прийняття операційних рішень. Коли одна сторона має більше або кращу інформацію, це може призводити до нерівних умов у транзакціях. У таких випадках рішення зазвичай спрямовані на

користь більш інформованої сторони, що порушує баланс інтересів та може призвести до неефективності ринку.

Це може мати негативний вплив на різні сфери економіки, включаючи фінансовий ринок та ринок праці. Наприклад, на фінансовому ринку асиметрія інформації може спричинити переоцінку чи недооцінку ризиків, що призводить до неправильних інвестиційних рішень та навіть фінансових криз. На ринку праці асиметрія інформації може призвести до недостатньої інформованості про умови праці та невідповідності між очікуваннями працівників і реальними умовами роботи.

Таким чином, розуміння та управління асиметрією інформації стає важливим завданням для ефективного функціонування економіки та міжособистісних відносин. Асиметрія інформації має значний вплив на операційну діяльність підприємств і може мати різноманітні наслідки.

Аналіз публікацій. Багато дослідників активно досліджують роль інформації у розвитку економіки та інших галузях. Однією з ключових тем в їх дослідженнях є аналіз ринків з асиметричною інформацією, тобто ситуацій, коли різні учасники економічної діяльності мають різний рівень інформації про стан ринку. У 1996 році Нобелівська премія з економіки була присуджена Джеймсу А. Міррлісу та Вільяму Вікрі за їхній «фундаментальний внесок в економічну теорію стимулів в умовах асиметричної інформації». [8] Це змусило Нобелівський комітет визнати важливість інформаційних проблем в економіці. [9] Пізніше вони присудили ще одну Нобелівську премію в 2001 році Джорджу Акерлофу, Майклу Спенсу та Джозефу Е. Стігліцу за їхній «аналіз ринків з асиметричною інформацією». [10] Меморіальна Нобелівська премія з економіки 2007 року була присуджена Леоніду Гурвічу, Еріку Маскіну та Роджеру Маєрсону «за закладання основ теорії проектування механізмів», галузі, що стосується розробки ринків, які заохочують учасників чесно розкривати свою інформацію. [11] Цю тему також активно досліджували такі вчені, як М.М.Єрмошенко, Є.І.Марко, О.М.Чернега. Явище інформаційної асиметрії

не оминули і такі українські дослідники – А. Маслов [6], Я. Бережний [7], І. Дерев'янка [8], О. Денис [9], М. Зверяков [10], Г. Пилипенко [11] та інші, внесли вагомий вклад у це дослідження. Вони розглядали значення інформації як товару та засобу виробництва.

Мета дослідження. Завдання дослідження полягає в аналізі впливу асиметрії інформації на рішення та стратегії, що приймаються в операційній діяльності підприємств. Це дослідження спрямоване на встановлення того, як нерівномірний доступ до інформації впливає на рівень ризику, використання ресурсів та ефективність управління операціями. Аналізуючи ці аспекти, ми прагнемо отримати більше розуміння процесів прийняття рішень на підприємствах та розробити рекомендації щодо оптимізації операційних процесів з урахуванням асиметрії інформації.

Виклад основного матеріалу дослідження.. Для початку потрібно визначити саме поняття інформації. Інформація - це абстрактне поняття, що має різні значення залежно від контексту. «Інформація» є загальнонауковим поняттям, але до цих пір у науковій сфері воно залишається вкрай дискусійним. Загальноприйнятого визначення не існує, і воно використовується головним чином на інтуїтивному рівні. [1] У теорії контрактів, механізмах проектування та економіці, інформаційна асиметрія означає нерівність рівнів або якості інформації між сторонами. Це створює нерівновагу сил у транзакціях, що часом призводить до неефективності таких транзакцій, а в гіршому випадку — до занепаду ринку. Прикладами цієї проблеми є несприятливий відбір, [2] моральний ризик [3] і монополія знань. [4]

Виникає асиметрія тоді, коли одна сторона має доступ до інформації, яка недоступна для іншої сторони, або коли одна сторона має кращі можливості аналізувати та інтерпретувати інформацію, ніж інша.

Це явище особливо поширене в економіці та бізнесі, де взаємодія між ринковими учасниками базується на обміні інформацією. Асиметрія інформації може виникати у багатьох ситуаціях, включаючи ринкові угоди,

взаємовідносини між покупцями та продавцями, управління ресурсами та багато іншого.

У популярному візуальному відображенні асиметрії інформації часто використовується шкала, де одна сторона виступає як продавець, а інша — як покупець. Якщо продавець має більше або краще інформацію, угода зазвичай схильна до переваги продавця («баланс сил на користь продавця») (Рис. 1).

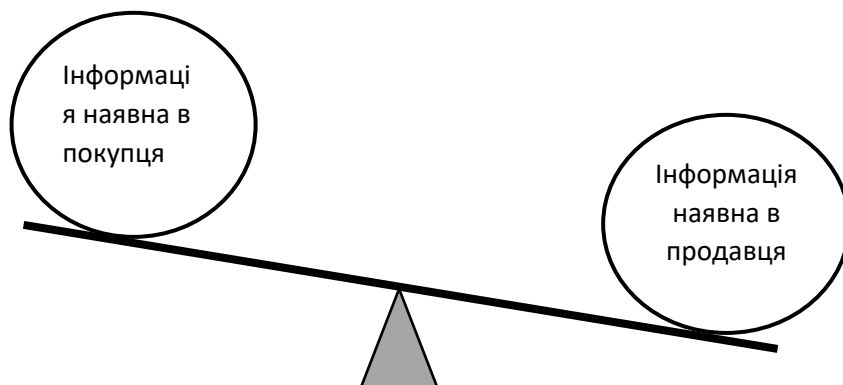

Рис. 1. Баланс сил на користь продавця

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано автором

Баланс сил між двома агентами, коли є ідеальна інформація (Рис. 2).

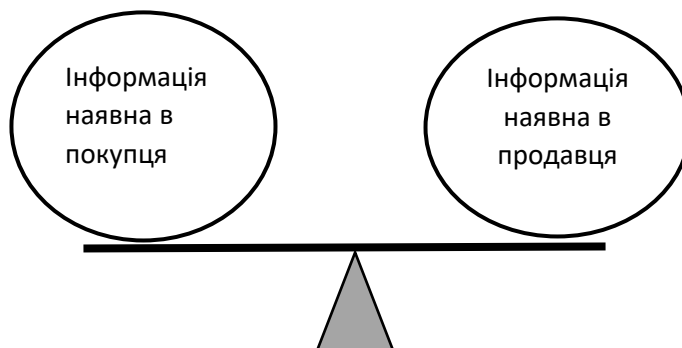

Рис. 2. Ідеальний баланс сил між двома агентами

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано автором

Досконала інформація означає, що всі сторони мають повні знання. Якщо покупець має більше інформації, влада маніпулювати транзакцією буде представлена терезами, нахиленими на бік покупця.

Це поняття важливе через його потенційний вплив на ефективність ринкових відносин, адекватність прийнятих рішень та загальну стійкість економічних систем. Управління асиметрією інформації стає ключовим

завданням для бізнесу та уряду з метою забезпечення справедливості, ефективності та стабільності в системі взаємодії ринкових учасників.

На нашу думку, варто детальніше розглянути асиметричної інформації для операційної діяльності (Табл. 1).

Таблиця 1. Асиметрія інформації

№	Сфера	Наслідки для операційної діяльності
1	Прийняття рішень	Асиметрія інформації може призвести до недостатньо обґрунтованих рішень. Підприємства, які не мають повної картини або точної інформації про ринок, конкурентів, або власну продукцію, можуть приймати невдалі стратегічні та оперативні рішення. Акерлоф стверджував, що інформаційна асиметрія призводить до несприятливого вибору. [4]
2	Ризики	Асиметрія інформації створює додаткові ризики для підприємств. Недостатня чи неточна інформація може призвести до неспроможності передбачити та відповісти на зміни в ринкових умовах, технологіях або попиті.
3	Контроль якості	Асиметрія інформації створює додаткові ризики для підприємств. Недостатня чи неточна інформація може призвести до неспроможності передбачити та відповісти на зміни в ринкових умовах, технологіях або попиті.
4	Сприйняття ринку	Необ'єктивна або неповна інформація може викликати зміни у сприйнятті ринку підприємством. Це може вплинути на стратегії маркетингу, позиціонування продукції та інші аспекти комунікації зі споживачами.
5	Фінансова ефективність	Необ'єктивна або неповна інформація може викликати зміни у сприйнятті ринку підприємством. Це може вплинути на стратегії маркетингу, позиціонування продукції та інші аспекти комунікації зі споживачами.

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано автором

Отже, асиметрія інформації має важливе значення для операційної діяльності підприємств, і її управління є ключовим аспектом для забезпечення успішності та стійкості бізнесу.

Як нам вдалось з'ясувати декілька факторів які можуть впливати на виникнення та розвиток асиметрії інформації.

Найголовнішим фактором на нашу думку є різниця в доступі до інформації. Нерівний доступ до даних може виникати через різні ресурси, знання або статус сторін у транзакції. Наприклад, великі компанії можуть мати доступ до конфіденційної інформації, недоступної меншим учасникам ринку. Різниця в доступі до інформації може стати основною причиною

виникнення асиметрії інформації. Коли одна сторона має більший обсяг, якість або доступність інформації, ніж інша, це створює дисбаланс у взаємовідносинах між ними. Нижче наведено детальніше, як це відбувається:

- Перевага в важливості інформації: Сторона з більшим доступом до інформації може мати перевагу у встановленні умов транзакції або прийнятті рішень. Наприклад, продавець, який має детальніші знання про якість свого товару, може приховувати негативні аспекти від покупця.

- Невідомість іншої сторони: Учасник транзакції може бути несвідомим про те, що інша сторона має більшу кількість інформації. Це може призводити до того, що вони приймають рішення на підставі неповної або спотвореної інформації.

- Обмежений доступ: Фактори, такі як відсутність ресурсів або технологічні обмеження, можуть обмежувати доступ до інформації для певних сторін. Наприклад, менш потужні учасники ринку можуть мати обмежений доступ до даних або аналітичних інструментів, що використовуються великими корпораціями.

- Нерівність у статусі: Учасники транзакції можуть мати різний статус, що впливає на їх доступ до інформації. Наприклад, великі компанії можуть мати більшу можливість отримувати конфіденційну інформацію, недоступну меншим гравцям ринку. Особливо цей фактор яскраво виражений в економіках, що розвиваються до яких належить також і Україна.

Отже, різниця в доступі до інформації може створювати нерівність між сторонами транзакції, що сприяє виникненню асиметрії інформації та може впливати на рішення та результати самої транзакції.

Меншими за своїми наслідками і впливом є такі фактори як:

- Різні інтереси та мотивації сторін, цей фактор полягає в тому, що сторони мають різні інтереси у транзакції, що створює ініціативу приховувати або спотворювати інформацію. Наприклад, продавець може намагатися мінімізувати ризики свого товару, не розкриваючи всю необхідну інформацію покупцеві.

- Технологічні обмеження. В деяких випадках обмеження технологій збору, обробки та передачі інформації може призводити до того, що одна сторона має перевагу в доступі до ключових даних.

- Складність і неоднозначність інформації:** Іноді інформація може бути складною або неоднозначною, що ускладнює її сприйняття та аналіз. Невизначеність може стати причиною недостатньої інформованості сторін у транзакції.

- Психологічні фактори, такі як страх перед втратою вигоди або бажання зберегти перевагу, можуть спонукати людей до збереження або приховання інформації.

Розуміння та врахування цих факторів допомагає розробляти ефективні стратегії для управління асиметрією інформації та мінімізації її негативного впливу на рішення та взаємовідносини між сторонами та в розробці стратегій для зменшення її впливу на економіку та соціальні відносини.

Для ефективного прийняття операційних рішень підприємствам необхідно розробляти стратегії для протидії впливу асиметричної інформації на ці рішення. Існують різні стратегії та методи управління ризиками, пов'язаними з асиметрією інформації (Табл. 2).

Ці стратегії можуть бути застосовані окремо або в комбінації, залежно від конкретних умов та потреб організації. Проте комбіноване використання різних стратегій набагато ефективніше в зменшенні впливу на операційну діяльність асиметричної інформації. Прикладом є те, що на деяких підприємствах лише керівництво високого рівня може отримати повний доступ до корпоративної інформації, наданої третьою стороною. У той же час працівники нижчого рівня повинні приймати важливі рішення, маючи лише обмежену інформацію. [6] Важливо розуміти, що явище асиметричності є досить складним і часто працівники компаній не можуть впоратись з ним самотійно, необхідний комплексний підхід з багаторівневим контролем.

Таблиця 2. Стратегії та методи управління ризиками

	Назва стратегії	Принцип дії стратегії
1	Збільшення прозорості	Створення механізмів, які сприяють більшій прозорості та доступності інформації для всіх сторін у взаємодії. Це може включати публікацію звітів, встановлення стандартів відкритості та розголошення ключових даних.
2	Вдосконалення процесів збору та аналізу інформації	Розвиток ефективних систем для збору, аналізу та обробки інформації допоможе зменшити ризик недостатньої або спотвореної інформації.
3	Використання контрактів та угод	Укладання договорів, які враховують можливі ризики, пов'язані з асиметрією інформації, та передбачають механізми для їх мінімізації або компенсації.
4	Використання страхування	Застосування страхових полісів або інших фінансових інструментів для захисту від можливих негативних наслідків, пов'язаних з ризиком асиметрії інформації. Гарантії можуть допомогти пом'якшити вплив асиметричної інформації. [7]
5	Використання аналітичних методів та моделей	Використання аналітичних методів та моделей, що дозволяють оцінити ймовірність та наслідки ризиків, пов'язаних з асиметрією інформації, і розробити стратегії для їх управління.
6	Навчання та розвиток персоналу	Забезпечення персоналу необхідними знаннями та навичками для виявлення та ефективного управління ризиками, пов'язаними з асиметрією інформації.
7	Впровадження технологічних рішень	Використовуйте сучасні технології для захисту та управління інформацією. Це може включати шифрування даних, захищені мережі та інші засоби кібербезпеки.

Джерело: Систематизовано, узагальнено та згруповано автором

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Дослідження асиметрії інформації у поведінкових аспектах операційної діяльності виявило різноманітні впливи та наслідки цього явища. Асиметрія інформації може значно впливати на прийняття рішень, спотворюючи образ справжніх обставин та призводячи до неправильних виборів. Нерівність доступу до інформації може створювати ризики та додаткові витрати для сторін транзакції, що може впливати на ефективність операційної діяльності. Асиметрія інформації також може призводити до неефективності ринку та спотворення конкуренції, що може мішати нормальному функціонуванню бізнесу. Однак правильно розроблені стратегії управління ризиками можуть допомогти зменшити вплив асиметрії інформації на операційну діяльність підприємства. Прозорість, ефективні системи звітності, контроль доступу до інформації та навчання персоналу є ключовими компонентами таких стратегій. Загалом, розуміння та управління асиметрією інформації є

важливими аспектами ефективного управління операційною діяльністю підприємства, які дозволяють знизити ризики та забезпечити стабільність та успішність бізнесу.

Література

1. Корнєв Ю.Г. Проблеми формування загально-національної системи інформаційного забезпечення розвитку підприємництва. *Економіка: проблеми теорії та практики*. Дніпропетровськ. 2010. С. 857-865.
2. Джон О. Ледьярд (2008). «Провал ринку», The New Palgrave Dictionary of Economics, 2nd Ed.
3. Акерлоф, Джордж А. Ринок «лимонів»: невизначеність якості та ринковий механізм». *Щоквартальний журнал економіки*. 84(3). С. 488-500.
4. Інніс, Гарольд. Упередженість комунікації. Торонто: University of Toronto Press, С. 179-180.
5. Росс, Шон. Як подолати проблему асиметричної інформації. Інвестопедія. Отримано 26 квітня 2021 року.
6. «Премія Sveriges Riksbank з економічних наук пам'яті Альфреда Нобеля 1996». NobelPrize.org. Отримано 19 листопада 2020.
7. Россер, Дж. Барклі молодший (2003-01-01). «Нобелівська премія за асиметричну інформацію: економічний внесок Джорджа Акерлофа, Майкла Спенса та Джозефа Стігліца». *Огляд політичної економії*. 15(1). С. 3-21.
8. Маслов А. Інформаційна асиметричність на ринку праці та "економіка пряника і батога" Дж. Міррліса. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2012. Вип. 143. С. 57-61.
9. Бережний Я. В., Кілієвич О. І., Ляпін Д. В., Медведкова Н. С. Механізми поліпшення підприємницького клімату в процесі реалізації економічних реформ в Україні. Київ : НІСД, 2013. 80 с. 11.

10. Герасименко А. Г. Ринкова влада: джерела, масштаби, наслідки : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. 600 с.
11. Дерев'янка І. П. Теорія асиметрії Б. Уомакка як нова світоглядна парадигма. Зовнішні справи. 2015. № 7. С. 36-38.
12. Денис О. Б. Специфіка інформаційної асиметрії в банках. Наук. вісн. Міжнар. гуманітар. ун-ту. 2016. № 19. С. 122-124.
13. Зверяков О. М. Асиметрія інформації та її вплив на забезпечення фінансової стійкості банківської діяльності. Екон. часопис ХХІ. 2013. № 9. 10 (2). С. 45-48.
14. Діяльність банків на кредитному ринку в умовах асиметрії інформації : монографія / За ред. Л. В. Кузнецової. Одеса. ОНЕУ, 2015. 436 с.
15. Пилипенко Г. М. Інновації та ринкова влада: дослідження взаємозв'язку на ринку телекомунікаційних послуг. Економічний вісник Національного гірничого університету, 2014. № 4 (48). С. 161-166.

References

1. Kornev, Yu.G. (2010), "Problems of forming a national system of information support for the development of entrepreneurship", Economics: problems of theory and practice, pp. 857-865.
2. Led'iard, J. O. (2008), "Market failure", The New Palgrave Dictionary of Economics, 2nd Ed., Palgrave Macmillan, London, UK.
3. Akerlof, G.A. (1970), "The Market for Lemons: Quality Uncertainty and the Market Mechanism", Quarterly Journal of Economics, vol. 84 (3), pp. 488-500.
4. Innis, H. (1951), Uperedzhenist' komunikatsii [The Bias of Communication], University of Toronto Press, Toronto, Canada.
5. Ross, S. (2021), "How to overcome the problem of asymmetric information", Investopedia.
6. NobelPrize.org (2020), "Sveriges Riksbank Prize in Economic Sciences in Memory of Alfred Nobel 1996", NobelPrize.org.

7. Rosser, J. and Barkley, Jr. (2003). "The Nobel Prize for Asymmetric Information: The Economic Contribution of George Akerlof, Michael Spence, and Joseph Stiglitz", Review of Political Economy, vol. 15 (1), pp. 3-21.
8. Maslov, A. (2012), "Information asymmetry in the labor market and the "gingerbread and whip economy" J. Mirrlis", Bulletin of Kyiv National University named after Taras Shevchenko. Series: Economy, iss. 143, pp. 57-61.
9. Berezhnyi, Ya.V. Kilievich, O.I. Lyapin, D.V. and Medvyedkova, N.S. (2013), Mekhanizmy polipshennia pidpriumnyts'koho klimatu v protsesi realizatsii ekonomichnykh reform v Ukraini [Mechanisms for improving the business climate in the process of implementing economic reforms in Ukraine], NISD, Kyiv, Ukraine.
10. Gerasimenko, A.G. (2014), Rynkova vlada: dzherela, masshtaby, naslidky [Market power: sources, scales, consequences], Kyiv national trade and economy University, Kyiv, Ukraine.
11. Derevyanko, I.P. (2015), "B. Uomakka's theory of asymmetry as a new worldview paradigm", Foreign affairs, vol. 7, pp. 36-38.
12. Denys, O.B. (2016), "The specificity of information asymmetry in banks", Science release International humanitarian university, vol. 19, pp. 122-124.
13. Zveryakov, O.M. (2013), "Asymmetry of information and its impact on ensuring the financial stability of banking activity", Econ. magazine XXI, vol. 9, no. 10 (2), pp. 45-48.
14. Kuznetsova, L.V. (2015), Diial'nist' bankiv na kredytnomu rynku v umovakh asymetrii informatsii [Activity of banks on the credit market in conditions of asymmetry of information], ONEU, Odesa, Ukraine.
15. Pylypenko, H.M. (2014), "Innovation and Market Power: A Study of the Relationship in the Telecommunication Services Market", Economic Bulletin of the National Mining University, no. 4 (48), pp. 161-166.

Стаття надійшла до редакції 23.05.2024 р.